

Výroční zpráva o výkonu regionálních funkcí v roce 2020 **Pověřená knihovna: Městská knihovna Náchod, o.p.s.**

1. Síť obsluhovaných knihoven

1 základní knihovna pověřená výkonem regionálních funkcí
10 základních profesionálních knihoven
59 základních neprofesionálních knihoven
10 poboček profesionálních a neprofesionálních knihoven
1 knihovna jiných sítí

Síť obsluhovaných knihoven se ve srovnání s předchozím rokem nezměnila. Z důvodu nezájmu zřizovatele je stále od konce roku 2016 pozastavena činnost Obecní knihovny Hynčice.

Mezi obsluhované knihovny patří i Odborná knihovna Oblastní nemocnice Náchod, která využívá výměnné fondy.

2. Hodnocení finančního zajištění regionálních funkcí včetně finanční podpory od zřizovatelů

Na výkon regionálních funkcí přidělil Krajský úřad Královéhradeckého kraje knihovně o 341 000 Kč více než v roce předchozím. Vyšší příspěvek knihovna dostala z důvodu zákonného navýšení platů.

Z celkové částky 2 304 000 Kč bylo 58% použito na osobní náklady (mzdy, sociální a zdravotní pojištění) a téměř 10% na nákup knihovnických služeb u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Na nákup výměnného fondu bylo z dotace na výkon regionálních funkcí použito 511 570 Kč, což je 22% z celkové částky dotace, zbývající náklady na nákup fondů byly uhrazeny z darů zřizovatelů obecních knihoven. Za ochranné pomůcky v souvislosti s Covidem byla utracena částka 3 000 Kč. Za tyto prostředky jsme koupili antibakteriální mýdla a čisticí prostředky. Roušky, respirátory a desinfekci jsme průběžně dostávali od zřizovatele. Zbytek dotace byl využit na ostatní služby, nákup materiálu, cestovné a energie.

Na nákup výměnného fondu přispělo 48 zřizovatelů neprofesionálních knihoven částkou 359 790 Kč, což je o 3 951 Kč více než v loňském roce.

Část obcí zřizuje více knihoven (Studnice, Kramolna, Velká Jesenice, Velichovky, Rychnověk, Provodov-Šonov, Nahořany, Zábrodí), proto je počet přispívajících obcí nižší než počet knihoven.

Některé obce vydávají značné částky na nákup literatury do fondu vlastní knihovny a služeb výměnných souborů využívají minimálně (Hoříčky, Chvalkovice, Adršpach). Hoříčky a Chvalkovice na nákup výměnného fondu nepřispívají již delší dobu, v roce 2020 poprvé nepřispěl ani Adršpach.

Během roku muselo v rozpočtu dojít k drobným přesunům financí, protože se řada plánovaných akcí (vzdělávací akce pro knihovníky či domluvená exkurze do nově otevřené knihovny v Rychnově nad Kněžnou, do knihovny v Solnici a na prohlídku zámku v Kostelci nad Orlicí, kde nás měl provázet přímo majitel zámku pan František Kinský) vzhledem k situaci nemohla uskutečnit. Nižší výdaje, než jsme předpokládali, byly také za cestování a energie. Za tyto finance jsme nakoupili dalších pět licencí systému e-Verbis pro neprofesionální knihovny ve středisku

Náchod a tři licence systému Tritius REKS pro neprofesionální knihovny ve středisku Nové Město nad Metují.

3. Hodnocení personálního zajištění regionálních funkcí

Regionální služby v okrese zajišťovali v uplynulém roce pracovníci s přepočteným úvazkem 2,65. Z toho bylo 1,8 úvazku metodika, 0,65 zpracování fondu a 0,2 úvazku řízení a ekonomika. Oproti roku 2019 se v celoročním průměru snížil úvazek metodiků o 0,13. Je to dáno tím, že se v roce 2019 dva měsíce před odchodem metodičky Kláry Havlové na mateřskou dovolenou zaučovala nová pracovnice.

Knihovnické služby byly objednány u čtyř profesionálních knihoven s právní subjektivitou (Červený Kostelec, Jaroměř, Nové Město nad Metují a Police nad Metují). Tyto knihovny zajišťují tvorbu a distribuci výměnných souborů z prostředků dotace na regionální funkce i z prostředků přispívajících obcí, a dále poradenskou a konzultační činnost pro základní knihovny provozované obcemi příslušných střediskových obvodů. Městská knihovna Jaroměř zajišťuje pro obecní knihovny svého obvodu i revize fondů, revize ostatních neprofesionálních knihoven zajišťuje pověřená knihovna Náchod.

4. Výsledky činnosti dle standardů a priorit daných krajskou knihovnou

4.1 Poradenská a konzultační činnost

Konzultace byly podle potřeby poskytovány pracovníkům obsluhovaných knihoven i zřizovatelům těchto knihoven, týkaly se především výběru knih z výměnného fondu, zpracování statistiky, dotačních programů pro knihovny, automatizace knihoven, rekonstrukcí a obnovy vybavení knihoven a podmínek pro fungování knihoven v době koronavirové pandemie. Celkem bylo poskytnuto 79 konzultací, což je o 19 více než v předchozím roce.

Další odpovědi na dotazy vedené telefonicky nebo e-mailem nejsou v počtu zohledněny, jedná se o velké množství kratších informací, které poskytujeme na vyžádání i z vlastní iniciativy.

V roce 2020 jsme uskutečnili 178 metodických návštěv, což jsou v průměru 3 návštěvy na jednu neprofesionální knihovnu. V porovnání s rokem 2019 jsme provedli o 50 metodických návštěv méně. Metodické návštěvy se týkaly především rozvozu výměnného fondu, automatizace knihoven, aktualizace a revize fondu neprofesionálních knihoven, správy knihovních systémů a kontroly běžné činnosti těchto knihoven.

Všem profesionálním i neprofesionálním knihovnám byla poskytnuta pomoc při sestavování statistických výkazů.

4.1.1 Zhodnocení zájmu o metodickou pomoc v době uzavření

Počet metodických návštěv oproti loňskému roku klesl o 50. Hlavní důvody jsou dva. Jednak obava o zdraví našich knihovníků, kteří jsou z drtivé většiny v důchodovém věku a patří do nejohroženější skupiny. V kritické době jsme několikrát plánované návštěvy po domluvě raději zrušili. Jednak se nařízením vlády knihovny během roku několikrát uzavřely a knihovníci neměli zájem o výměnu knih, protože jejich čtenáři nestihli ty stávající přečíst. Rozvoz knih jsme tedy v obvyklých intervalech neudělali.

Proto jsme se v této době soustředili na revize vlastních fondů knihoven, kde stačilo, aby nás knihovník vpustil do knihovny a během naší práce nemusel být přítomen.

Postoupili jsme také s automatizací a postupně nakoupili dalších pět licencí systému e-Verbis. Knihovníci pak opět nemuseli být přítomni naší práci. Knížky jsme si z knihoven převáželi do knihovny v Náchodě, kde jsme je zapisovali do systému. Velkou část knih jsme při této příležitosti i přebalili. V programu naučíme knihovníky pracovat, až nám to situace dovolí.

Do regionálního automatizovaného knihovního systému Verbis jsou nově připojeny knihovny v České Čermné, Hejtmánkovicích, Trubějově, Říkově a v Martínkovicích. Ve středisku Nové Město nad Metují se nově do regionálního automatizovaného knihovního systému Tritius připojily knihovny v Bohuslavicích, Černčicích a ve Slavětíně. Automatizací získaly tyto knihovny i svůj online katalog.

4.1.2 Realizace kampaně Regionální osobnosti a literatura (příklady aktivit)

Všechny knihovny regionu byly seznámeny s tématem krajské propagační kampaně pro rok 2020 - Regionální osobnosti. Na 8. ročník Královéhradecké knihovnické konference jsme doporučili příspěvek ředitelky náchodské knihovny Mgr. Ivany Votavové o knihovnickém dramatickém kroužku, který zařadil do svého repertoáru Čapkovy pohádky i představení o životě a díle Boženy Němcové. Mgr. Blanka Nešetřilová z náchodské knihovny pak na konferenci přiblížila procházku Náchodem po stopách literárních postav z románů Josefa Škvoreckého, která se stala už tradiční součástí programů pro veřejnost i pro školy. Tato procházka probíhá i v rámci studentského festivalu Náchodská prima sezóna. Účastníci se při ní seznámí i s dalšími regionálními osobnostmi, protože mezi Škvoreckého přátele patřil např. Pavel Bayerle (románová postava Beno Mánes), budoucí šéfdirigent jazzového armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, Jaroslav Celba (Harýk), významný hudební skladatel, jehož melodie známe ze slavných večerníčků Pohádky z mechu a kapradí či O makové panence; a Vratislav Blažek (Vratislav Blažej), spisovatel, scénárista muzikálu Starci na chmelu či Dáma na kolejích.

Kolegyně v náchodské knihovně hlídá důležitá výročí spisovatelů s důrazem na regionální autory a k tomuto tématu vždy připraví menší výstavku zahrnující důležité informace o dané osobnosti a doplní ji jejich díly. Knihy z takto nachystané výstavky jsou čtenářům k dispozici a často se stává, že si je také půjčují. K velkým výročím se snažíme připravit větší výstavy v prostorách studovny, doplněné o možnost besedy. Na takovéto výstavy zveme místní školy.

U příležitosti 200. výročí narození Boženy Němcové vyhlásila knihovna v Náchodě literární a výtvarnou soutěž Moje vzpomínky na babičku/dědečka. Svě práce nám zaslali jak děti, tak dospělí. Vyhodnocení soutěže se uskutečnilo v červnu.

K tomuto významnému výročí se měl vztahovat i výlet posluchačů Náchodské univerzity volného času. Účastníci zájezdu měli zavítat do Zaháně v Polsku. Podařilo se dojednat návštěvu kostela sv. Kříže s Mauzoleem zaháňských vévodů katolického vyznání. V kostele se nachází tři náhrobky, v nichž jsou pohřbeni Dorthea de Talleyrand-Périgord (donátorka kostela), její syn Ludvík Napoleon de Talleyrand-Périgord (vévoda de Dino, de Valençay) a Kateřina Vilemína Zaháňská, iniciátorka protinapoleonského setkání diplomatů v Ratibořicích v roce 1813, známá literární postava z Babičky Boženy Němcové. Bohužel se výlet kvůli koronaviru neuskutečnil.

Polická knihovna připravila do Polického měsíčníku seriál článků Cesty krajinou příběhů a skutečnosti – po stopách literatury. Šlo o připomínky autorů a jejich knih, ve kterých je zmínka o Policku.

Knihovna v České Skalici se u příležitosti oslav 200. výročí narození Boženy Němcové přejmenovala na Knihovnu Barunky Panklové. Knihovna má nové vstupní dveře, nové logo a novou grafiku. Ve zpravodaji U nás představila Petra Voldána, regionálního publicistu.

Knihovna v Novém Městě nad Metují pořádá 4x do roka tradiční společensko-literární setkání "Čtení s bábovkou", přičemž první posezení v roce je vždy věnované regionální osobnosti.

Plánů k propagaci regionálních osobností v knihovnách bylo víc, kvůli koronaviru se však nemohly uskutečnit.

4.1.3 Budování webů Pro knihovny, pomoc při správě webů obsluhovaných knihoven

Městská knihovna Náchod spravuje a pravidelně aktualizuje oddíl pro knihovny na svých webových stránkách (proknihovny.mknachod.cz). Jsou zde zveřejňovány aktuální informace z oboru, materiály pro práci v knihovnách, pozvánky na semináře a exkurze, fotogalerie z exkurzí, výroční zprávy RF, zápisy z Burzy nápadů, apod. Součástí je i adresář knihoven regionu Náchod.

V rámci regionálních funkcí pomáhají střediskové knihovny svým neprofesionálním knihovnám se zakládáním a správou webových stránek. Většina těchto knihoven využívá šablonu webknihovny.cz. O vkládání informací a aktualit na webové stránky se ve většině případů stará metodik, protože samotní knihovníci nemají dostatek technických schopností ke správě webů. Knihovníci, kteří projeví zájem si své stránky spravovat sami, byli v administraci stránek proškoleni.

4.2 Hodnocení knihovnických činností

4.2.1 Oceňování knihovníků a účast v soutěžích

Do krajského kola soutěže Knihovna roku 2020 jsme nominovali Obecní knihovnu na Kramolně. Do soutěže Městská knihovna roku jsme nominovali Městskou knihovnu v Novém Městě nad Metují. Bohužel ani jedna z těchto knihoven do dalšího kola soutěže nepostoupila.

Tradiční udělení titulů knihovnice/knihovník Královéhradeckého kraje se v roce 2020 neuskutečnilo.

4.2.2 Průzkumy spokojenosti uživatelů

Průzkum žádná knihovna neprovedla.

4.2.3 Aktualizace centrálního adresáře

Aktualizaci záznamů si profesionální knihovny zajišťují samy podle aktuálních změn, nejméně však 1x ročně.

Aktualizaci záznamů všech neprofesionálních knihoven provedla pověřená knihovna v únoru.

4.3 Vzdělávání knihovníků, semináře a porady (včetně soupisu akcí)

V roce 2020 se uskutečnila pouze jedna porada pro vedoucí profesionálních knihoven (19. 6.). Hlavními tématy byly aktuální informace z oboru, vzdělávání knihovníků, zprávy z jednotlivých knihoven. Vzhledem k situaci jsme museli všechny další plánované akce zrušit. Během roku se tak v žádném ze středisek neuskutečnila porada pro neprofesionální knihovníky. Na jaře i na podzim rozeslala pověřená knihovna všem knihovníkům v celém regionu dopis s aktuálními informacemi, pokyny ke statistice, s nabídkou vzdělávání i s knihovnickým materiálem. Na webu proknihovny.mknachod.cz jsme naše knihovníky odkazovali na užitečné stránky, které v souvislosti

s knihovnickou praxí v době koronavirové epidemie založilo metodické oddělení Knihovny města Hradce Králové.

4.4 Výměnné fondy

4.4.1 Nákup, revize, aktualizace výměnných fondů

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2020 je 83 664 knihovní jednotky. Roční přírůstek výměnného fondu za rok 2020 je 4 035 knihovních jednotek, úbytek je 1 894 knihovní jednotky. Aktualizace výměnného fondu probíhá průběžně podle potřeby. Vyřazována je jak zastaralá naučná literatura a beletrie, tak i multiplikáty málo čtených knih. Průběžně také sledujeme využití knih z výměnného fondu, které jsou v knihovnách umístěny po delší dobu (prolongace). Využívané knihy v knihovnách nadále zůstávají, méně využívané se nabízí k cirkulaci v jiných knihovnách.

Pracovnice metodického oddělení a pracovnice Městské knihovny Jaroměř provedly pravidelnou revizi celkem 17 222 knihovních jednotek, a to v 16ti knihovnách (v obcích Bezděkov, Červená Hora, Česká Čermná, Dolní Radechová, Hejtmánkovice, Heřmanice, Horní Radechová, Nahořany, Řešetova Lhota, Slatina nad Úpou, Stárkov, Suchý Důl, Šestajovice, Velichovky, Velké Petrovice, Žernov).

4.4.2 Cirkulace výměnných fondů

		soubory	svazky
Výměnné fondy v obsluhovaných knihovnách celkem		1 208	74 351
z toho	první půjčení dokumentů	118	7 548
	Prolongace	1 090	66 803

V roce 2020 bylo do 56 obsluhovaných knihoven expedováno 118 souborů se 7 548 knihovními jednotkami. V průměru tak bylo do každé knihovny dovezeno 134 knih. Obsluhované knihovny měly k dispozici ještě dalších 1 090 souborů se 66 803 svazky z minulých let. Z celkového počtu 83 664 svazků výměnného fondu bylo v neprofesionálních knihovnách umístěno a využíváno více než 88 % tohoto fondu.

Oproti roku 2019 jsme z výše popsanych důvodů rozvezli do knihoven o 2 676 knih méně.

4.5 Nákup, zpracování a distribuce knihovního fondu z prostředků provozovatele

O službu žádná obsluhovaná knihovna nepožádala.

4.6 Servis automatizovaného knihovního systému využívaného pro výkon regionálních funkcí

Do regionálního automatizovaného systému je nyní v regionu zapojeno 21 knihoven. Ve středisku Náchod je 15 knihoven zapojeno v regionálním systému e-Verbis, 3 knihovny ve středisku Nové Město nad Metují jsou nově připojeny v regionálním systému Tritius a ve stejném systému jsou připojeny 3 knihovny ve středisku Jaroměř. Servisní zásahy, které se týkaly především základního nastavení funkčnosti systému a vychytávání chyb, byly v ceně licencí.

4.7 Stav zapojení oblasti do portálu Knihovny.cz k 31. 12. 2020

Do portálu Knihovny.cz se ve druhé polovině roku 2020 připojila Městská knihovna Jaroměř. Městská knihovna Náchod v přípravách nepokročila z důvodu nedostatečné optimalizace pro

knihovnický systém Verbis. Připojení zvažují knihovny v Teplicích nad Metují, Hronově a v Červeném Kostelci.

5. Souhrnné zhodnocení regionálních služeb za rok 2020

Střediskový systém péče o neprofesionální knihovny má v regionu Náchod dlouholetou tradici. Tento systém se ukazuje být výhodným díky geografické blízkosti malých knihoven ke střediskům, dlouhodobému budování vztahů a vazeb s knihovníky i zřizovateli, a v neposlední řadě i díky možnosti zaměření většího úsilí metodika na menší počet knihoven.

Díky dotaci na výkon regionální funkce je možné všestranně rozvíjet knihovnickou činnost a regionální služby se tak stávají jasným přínosem v podpoře veřejných knihoven.

Významným prvkem regionálních funkcí jsou cíleně budované výměnné fondy pro využití v obecních knihovnách. Finanční podpora zřizovatelů neprofesionálních knihoven pak umožňuje budovat širší a pestřejší výměnný fond, který ve svém důsledku znamená možnost nabídnout čtenářům neprofesionálních knihoven větší a širší nabídku titulů.

Srovnávat rok 2019 a rok 2020 je velmi obtížné, protože rok 2020 byl specifický v tom, že všechny možné srovnatelné parametry byly ovlivněny koronavirovou situací. Snad ten příští rok už bude opět směřovat k normálu.

Přílohy: Výkaz výkonů a financování regionálních funkcí za rok 2020

Zprávu sestavil: Adéla Vlachová

Dne: 19. ledna 2021

Pozn.:

V hodnocení uveďte zejména vliv uzavření knihoven na nabídku a realizaci regionálních funkcí, porovnání výkonů s min. rokem a se standardy. A popište nové služby, kterými se knihovny s pomocí regionálních služeb snažily dopady uzavření kompenzovat. Hodnocení zaměřte i na priority dané krajskou knihovnou, které jsou uvedeny ve smlouvách o přenesení regionálních funkcí 2020.